

LLIBRE
BLANC
DE LA INICIATIVA
EMPREENEDORA
A ESPANYA
RESUM EXECUTIU

FPdGi Fundació Príncep de Girona
Fundación Príncipe de Girona

PRESENTACIÓ

La Fundació Príncep de Girona va néixer al juny del 2009 com a resposta de la Casa Reial a la iniciativa de la Cambra de Comerç de Girona, Caixa Girona, la Fundació Gala-Salvador Dalí i La Caixa, i s'hi han sumat més de 60 patrons que hi donen suport i la potencien. El seu objectiu principal és el de treballar per als joves del nostre país en tots aquells aspectes crítics per al seu futur: l'educació, l'ocupabilitat, la gestió del talent o la iniciativa emprenedora. Precisament el foment d'aquesta última ha estat a la base del Fòrum IMPULSA, la segona edició del qual es va celebrar recentment a Girona, i dels Premis IMPULSA, que es van atorgar també per segon any consecutiu a joves menors de 35 anys. La FPDGi desenvolupa projectes en els quals els joves són sempre els protagonistes, qualsevol que sigui el seu entorn, tant en l'àmbit social o empresarial com en el cultural o científic.

Des dels seus inicis, la Fundació va identificar per tant l'activitat emprenedora, la creativitat i la innovació com a factors fonamentals per al progrés i font de generació d'oportunitats professionals per als joves. Per això, el primer era disposar d'una anàlisi de la situació actual per poder plantejar i debatre possibles vies de promoció i propostes de futur. Al maig del 2010 la Fundació Príncep de Girona va encarregar a ESADE la realització d'un estudi per analitzar la situació actual de la iniciativa emprenedora a Espanya, fer una comparació internacional i proposar línies d'actuació per impulsar l'esperit emprenedor, especialment entre els joves.

El *Llibre blanc de la iniciativa emprenedora a Espanya* ha estat elaborat per un equip de l'Institut d'Iniciativa Emprenedora d'ESADE. Recull i analitza la informació de les investigacions dutes a terme en l'última dècada, tant a Espanya com en l'escenari internacional. Presenta a més els resultats d'una enquesta duta a terme entre més de 7.000 joves espanyols a través de la xarxa social Tuenti i de diverses entrevistes realitzades a experts destacats. Les conclusions de l'estudi tenen una perspectiva de "llums llargs", i intenta anar una mica més lluny de les mesures legislatives necessàries, de simplificacions dels tràmits administratius o de la millora del seu tractament fiscal; se centra en tres factors estructurals que es consideren clau per a la promoció de la iniciativa emprenedora a Espanya: el foment de la cultura emprenedora, la formació en emprenedoria i el finançament de les noves iniciatives.

Som conscients que promoure canvis en la cultura, l'educació i el finançament són processos que requereixen la participació activa de múltiples agents socials i potser el pas d'algunes generacions. Però creiem en la importància de treballar per fomentar la iniciativa i l'actitud emprenedora i en el seu paper clau per a la transformació i la millora de la nostra societat.

MÒNICA MARGARIT
Directora general de la
Fundació Príncep de Girona

EUGENIA BIETO
Directora general
d'ESADE Business School

SUMARI

1. INTRODUCCIÓ	5
Introducció	5
Metodologia	6
Iniciativa emprenedora	6
Revisió de la literatura	7
2. ACTIVITAT EMPRENEDORA A ESPANYA	8
Diagnòstic: situació de la iniciativa emprenedora a Espanya	8
Taxa de l'activitat emprenedora	8
Preferència per l'ocupació enfront de l'autoocupació	9
Creació i destrucció d'empreses	10
3. COM ESTÀ ESPANYA RESPECTE D'ALTRES PAÏSOS DE L'ENTORN?	11
Emprenedors: comparació internacional	12
Valors i cultura	12
Joves que ni estudien ni treballen	13
La imatge de l'emprenedor	13
Innovació i recerca	14
Finançament de <i>start-ups</i>	14
4. ELS 3 FACTORS CLAU DE L'EMPRENEDORIA	15
Cultura emprenedora	15
Definició de cultura	15
Característiques dels emprenedors	15
L'opinió dels experts	17
Principals conclusions	18
Formació en emprenedoria	19
Descripció	19
Educació per a la iniciativa emprenedora a Espanya	20
L'opinió dels experts	21
Principals conclusions	21
Finançament de l'activitat emprenedora	22
Descripció	22
Fonts de finançament per a l'engegada de projectes	22
L'opinió dels experts	23
Principals conclusions	23
5. LLIBRE BLANC. CONCLUSIONS	24
6. EQUIP DE TREBALL I AGRAÏMENTS	24
7. PATRONAT DE LA FPDGI	26

RESUM EXECUTIU

INTRODUCCIÓ

El *Llibre blanc de la iniciativa emprendedora a Espanya* ens presenta l'estat actual de la situació emprendedora al nostre país i identifica els factors clau en els quals és necessari incidir. La iniciativa emprendedora en aquest estudi és entesa en el seu sentit més ampli, és a dir, no es limita a la creació d'empreses, sinó que integra tots els àmbits, com ara el social, l'artístic, l'esportiu i el científic.

L'estudi recull i analitza la informació de les investigacions que s'han dut a terme en l'última dècada, tant a Espanya com internacionalment. Es presenten les dades nacionals –que són comparades amb països del nostre entorn–, la qual cosa permet identificar on hi ha debilitats.

A més, es presenten els resultats d'una enquesta duta a terme entre més de 7.000 joves espanyols gràcies a la xarxa social Tuenti. Els resultats de l'enquesta són comparats amb les dades nacionals i internacionals per poder entendre millor la situació dels nostres joves en referència a la iniciativa emprendedora.

D'aquesta primera fase d'anàlisi sorgeixen els tres factors clau: cultura, educació i finançament. Aquests factors s'analitzen en profunditat en l'estudi, juntament amb les bones pràctiques en el foment d'aquests factors i alguns casos d'èxit.

ANTECEDENTS

- La Fundació Príncep de Girona (FPdGi) es crea el 2009 per donar suport als joves i els projectes socials.
- Al maig del 2010 l'FPdGi encarrega a l'Institut d'Iniciativa Emprendedora d'ESADE l'elaboració d'aquest estudi.

PER QUÈ AQUEST ESTUDI?

- Activitat emprendedora, creativitat i innovació com a factors fonamentals per al progrés.
- Font de generació d'oportunitats professionals per als joves: creació d'ocupació i creixement.

OBJECTIU

- Analitzar la situació actual de la iniciativa emprendedora a Espanya i comparar-la.
- Determinar quines mesures són necessàries per impulsar l'esperit emprendedor, especialment entre els joves.

METODOLOGIA

FASES DE LA RECERCA I PRODUCTES OBTINGUTS

1. Recopilació d'estudis existents:
  - **Anàlisi d'estat de la qüestió a Espanya**
2. Anàlisi comparativa amb altres països europeus i líders internacionals:
  - **Estudi de la situació comparada i àrees clau**
3. Revisió de factors d'èxit en països capdavaners en iniciativa emprenedora:
  - **Àrees clau per aprofundir**
4. Identificació d'alguns casos d'èxit, tant nacionals com internacionals:
  - **Resum del model i principals característiques dels casos**

INICIATIVA EMPRENEDORA

TEMES I AUTORS CLAU

- Creació d'empreses. Oportunitat + Equip + Recursos. Gartner, 1990; Timmons, 2003.
- Emprenedoria cultural i esportiva. Important potencial econòmic i funcions simbòliques. Jones i Thornton, 2005.
- Emprenedoria social. Identifiquen necessitat social. Enfocament en el retorn social. Dees, 2001; Mair i Marti, 2006.
- Emprendre en la ciència. Identificació d'oportunitats en docència, recerca i comercialització del coneixement. Guerrero i Urbano, 2010.
- Projectes innovadors. Corporate entrepreneurship, emprendre dins d'empreses existents. Bieto, 2008.

ALGUNES DEFINICIONS

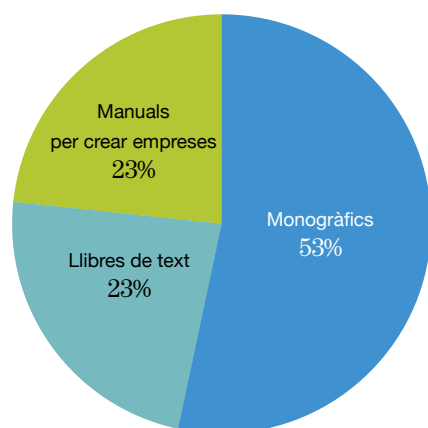
- L'emprenedor reconeix les oportunitats i pren accions per aprofitar-les. És aquell que té habilitats per aprofitar-se de les imperfeccions del mercat (**Kirzner, 1973**).
- La iniciativa emprenedora inclou l'estudi de les fonts d'oportunitats, els processos de descobriment, avaluació i explotació d'oportunitats, i de les persones que les descobreixen, avaluen i exploren. La iniciativa emprenedora no requereix, però pot incloure la creació de noves organitzacions. (**Shane & Venkataraman, 2000**).
- La iniciativa emprenedora és l'actitud i el procés per crear i desenvolupar una activitat econòmica, tot combinant la presa de riscos, la creativitat i/o la innovació amb una gestió sòlida en una organització nova o en una existent. La iniciativa emprenedora és, sobretot, una forma de pensar o una mentalitat. Inclou la motivació i la capacitat de l'individu, bé sigui en forma independent o dins d'una organització, per identificar una oportunitat i lluitar per ella i així produir nou valor o èxit econòmic (**Comissió de les Comunitats Europees, 2003**).
- La iniciativa emprenedora inclou la propensió a induir canvis en un mateix, la capacitat d'acceptar i donar suport a la innovació provocada per factors externs, donar la benvinguda al canvi i assumir la responsabilitat per les accions pròpies, siguin positives o negatives; per acabar el que es comença, per saber on anem, per establir objectius i complir-los, i tenir la motivació per a l'èxit (**Comissió Europea, 2004**).

REVISIÓ DE LA LITERATURA. DOCUMENTACIÓ IDENTIFICADA I ANALITZADA

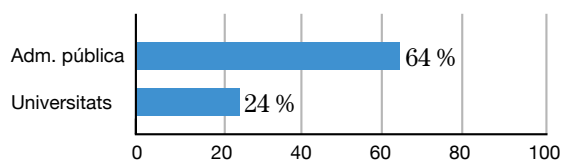
En els últims 5 anys destaquen els temes d'economia social, immigrants, dona emprenedora i emprenedoria cultural.

NACIONAL

263 llibres

74 informes i memòries

56 articles acadèmics

80% són del 2005

al 2010.

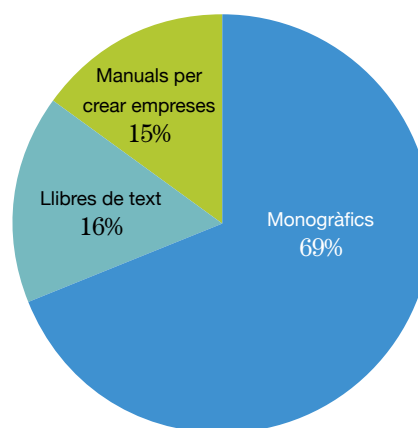
99 tesis doctorals (1980-2010)

2008 amb 19 tesis

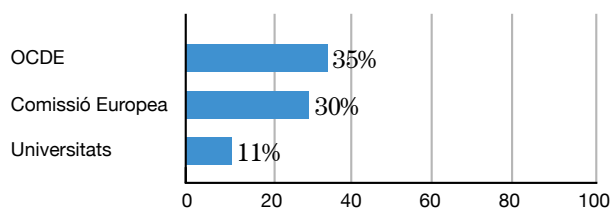
UAB, 14 tesis; i Deusto, 10 tesis.

INTERNACIONAL

141 llibres

100 informes i memòries

745 articles acadèmics

25 art./any

82 articles el 2009.

188 tesis doctorals (2000 al 2010)

17 tesis/any

24 el 2008.

ACTIVITAT EMPRENEDORA A

DIAGNÒSTIC

SITUACIÓ DE LA INICIATIVA EMPRENEDORA A ESPANYA

INICIATIVA EMPRENEDORA

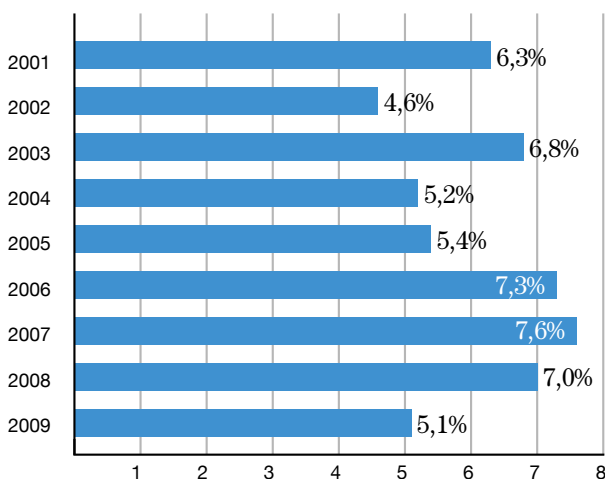
Taxa de l'activitat emprenedora

L'activitat emprenedora a Espanya varia anualment, encara que s'observen taxes més elevades en anys posteriors al *boom* econòmic.

Els joves espanyols, de 18 a 34 anys, representen el 50% dels emprenedors.

EMPRENEDORS 0 A 42 MESOS

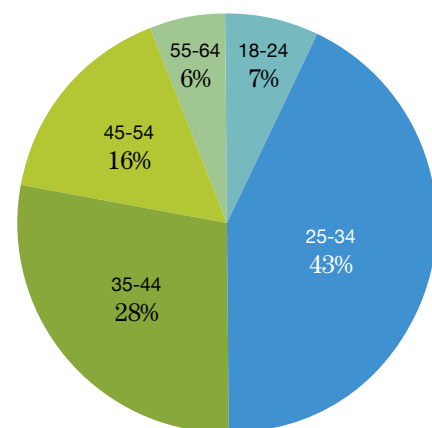
% persones

Font: Global Entrepreneurship Monitor (GEM), 2001-2009

EMPRENEDORS PER RANG D'EDAT

% Espanya, 2007

- ▶ **El percentatge d'emprenedors a Espanya és baix (5,1%) i a més disminueix amb la crisi.**
No obstant això, la meitat dels nous emprenedors són joves entre 18 i 34 anys.
- ▶ **La preferència per l'ocupació enfront de l'autoocupació és majoritària.**
I va en augment: d'un 34% el 2001 passem a un 52% el 2009. Els joves valoren més l'estabilitat i tenir ingressos fixos que la independència i la llibertat d'horaris.
- ▶ **Les empreses espanyoles són d'una dimensió reduïda.** Més de la meitat (53%) no tenen cap empleat. Un 42% contracten entre 1 i 9 treballadors. El 2009 hi havia a Espanya 3,4 milions d'empreses: 1,8 milions són autoocupació i només 185.000 contracten 10 persones o més. La crisi no fa variar aquests percentatges.
- ▶ **En l'actualitat, 2010, es tanquen un 19% més d'empreses que no pas es creen.**
Aquest percentatge augmenta al 29% si no es tenen en compte les empreses sense empleats.

PREFERÈNCIA PER L'OCUPACIÓ ENFRONT DE L'AUTOOCUPACIÓ

Espanya, % 2001-2009

LA PREFERÈNCIA PER L'OCUPACIÓ AUGMENTA EN L'ÚLTIMA DÈCADA

RAONS PER PREFERIR L'OCUPACIÓ^(*)

	Emprenedors ⁽¹⁾	Joves ⁽²⁾
Estabilitat	52%	77%
Ingrés fix	38%	70%
Seguretat Social	21%	46%
Horari fix	19%	51%

RAONS PER PREFERIR L'AUTOOCUPACIÓ^(*)

Independència	74%	67%
Llibertat horaris	36%	61%
Millors ingressos	14%	47%

Font:

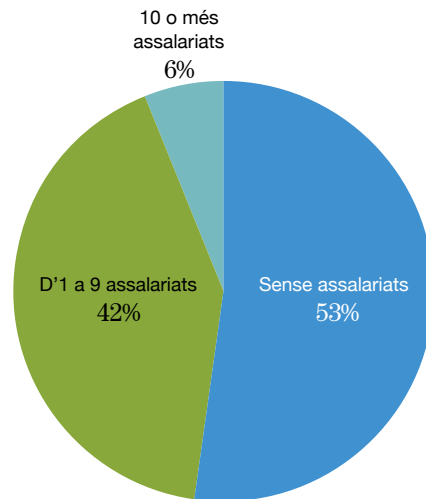
⁽¹⁾ Gallup, 2010

⁽²⁾ Enquesta a joves març 2010, elaboració pròpia amb la col·laboració de la xarxa social Tuenti

^(*) No suma 100, es poden triar diverses respostes

MIDA DE LES EMPRESSES

Dimensió de les empreses segons el nombre d'empleats

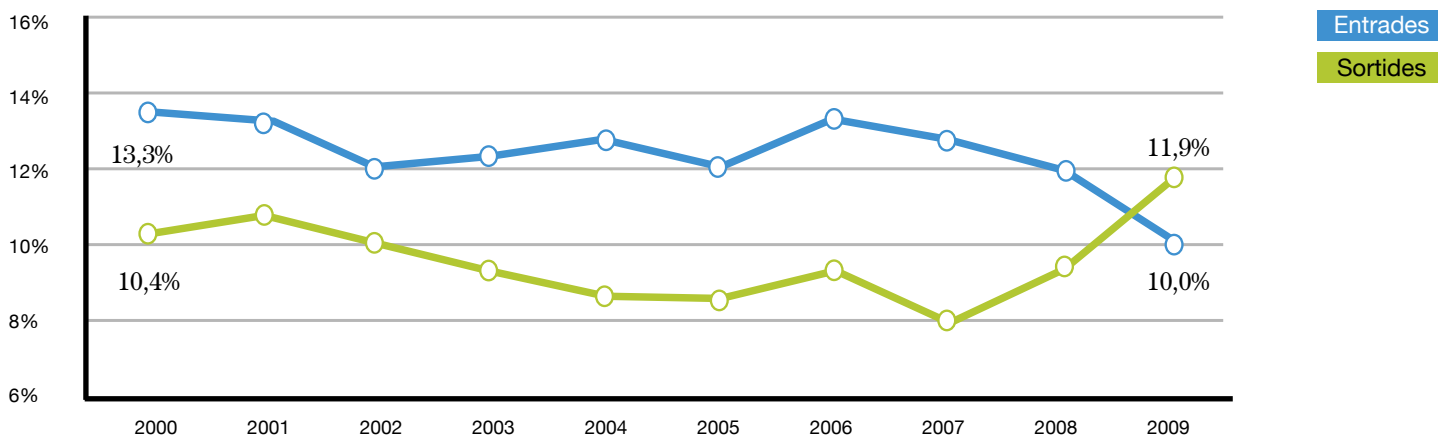

CREACIÓ I DESTRUCCIÓ D'EMPRESSES

El 2009 es van destruir un 19% més del nombre d'empreses que es van crear. Sense comptar l'autoocupació, aquesta dada és del 29%.

TAXA D'ENTRADA I SORTIDA D'EMPRESSES

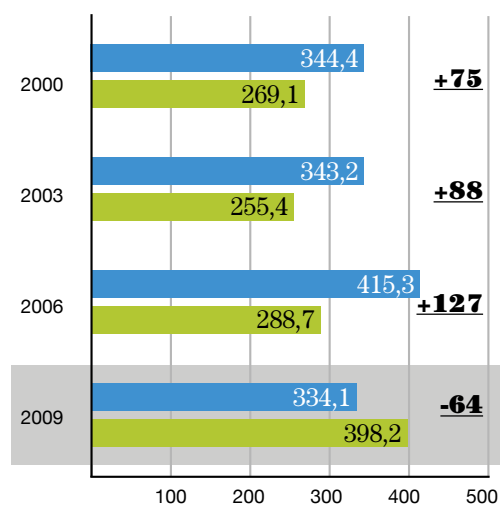
a Espanya 2000-2009

Font: elaboració pròpia a partir de dades del DIRCE

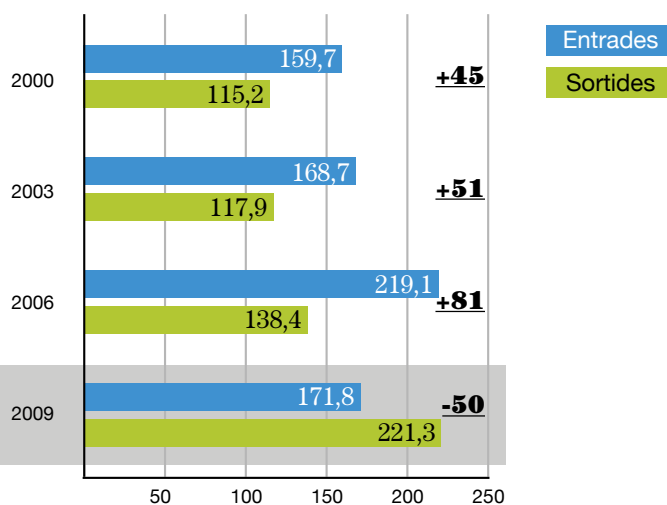
CREACIÓ D'EMPRESSES

Entrades i sortides, milers

CREACIÓ D'EMPRESSES SENSE AUTOOCUPACIÓ

Entrades i sortides, milers

Font: OCDE, 2010

COM ESTÀ ESPANYA RESPECTE D'ALTRES PAÏSOS DE L'ENTORN?

CONCLUSIONS

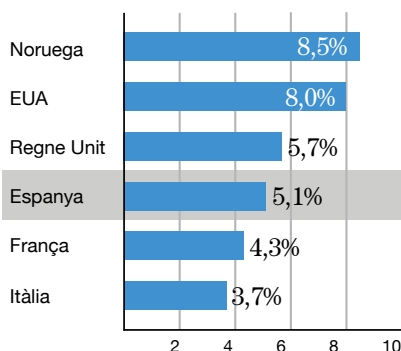
- ▶ **La taxa d'activitat emprenedora d'Espanya (5,1%) no és de les pitjors i sorgeix sobretot de la necessitat.** Està per sota de la de països com els Estats Units (8%) o Noruega (8,5%). A Espanya s'emprèn més per necessitat (4 de cada 10) que per oportunitat.
- ▶ **Més aversió al risc que els països del entorn.** Prenem fins a 3 vegades menys de risc que els americans.
- ▶ **Més por al fracàs,** tot i que sembla que en els joves millora.
- ▶ Ens considerem **poc creatius** i pensem que el que ens succeeix està determinat en gran mesura per altres o per la sort, és a dir, tenim poca autoconfiança. Totes dues dades milloren en els joves.
- ▶ **Ser emprenedor no està gaire ben vist:** té un 48% d'índex de la popularitat davant el 73% dels Estats Units o el 62% de França. Els joves pensen que la societat valora millor els professionals independents (72%) o els científics i artistes (69%) que els emprenedors o empresaris (38%). Només els funcionaris estan pitjors vistos.
- ▶ **Els mitjans de comunicació a Espanya no li dediquen atenció suficient a la iniciativa emprenedora.** A països com els Estats Units o Noruega els mitjans de comunicació s'interessen el doble pel tema.
- ▶ **El percentatge de *ni-nis* a Espanya és el més alt del seu entorn en la franja d'edat de 15 a 19 anys.** Aquesta diferència es retalla entre els 20 i els 24 anys.
- ▶ **A Espanya es prefereix l'ocupació a l'autoocupació.** L'autoocupació és l'opció preferida del 40% a Espanya, del 51% a França i del 55% als Estats Units.
- ▶ **La inversió en R+D i el nombre d'investigadors empleats són baixos a Espanya.** S'inverteix la meitat d'R+D (% PIB) que als EUA i hi ha un 40% d'investigadors menys per cada 1.000 habitants.
- ▶ **L'ecosistema de *business angels* és favorable i continua creixent.** No obstant això, la inversió en *venture capital* en primeres fases no es correspon amb la grandària de l'economia espanyola.

EMPREDORS: COMPARACIÓ INTERNACIONAL

La taxa d'emprenedors a Espanya està en la mitjana, però s'emprèn per necessitat.

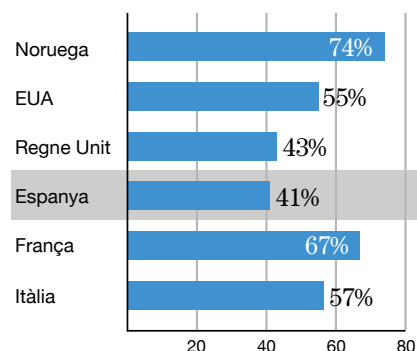
Només 4 de cada 10 emprenedors ho fa per oportunitat, que és la taxa més baixa de l'entorn.

EMPREDORS DE 0 A 42 MESOS % 2009

Font: Global Entrepreneurship Monitor (GEM), 2009

EMPREDORS PER OPORTUNITAT % 2009

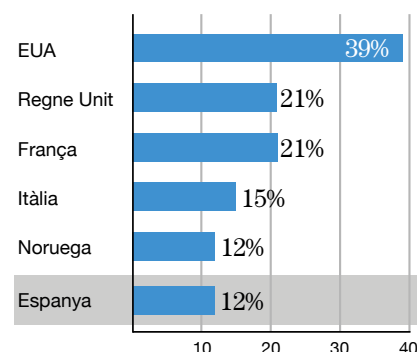
Font: Global Entrepreneurship Monitor (GEM), 2009

VALORS I CULTURA

Prenem pocs riscos, probablement perquè tenim por de fracassar.

ACTITUD DAVANT EL RISC

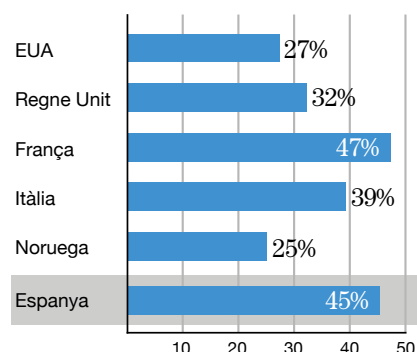
"En general sóc una persona que pren riscos"
% totalment d'acord

Font: OCDE, 2010

POR AL FRACÀS

% persones

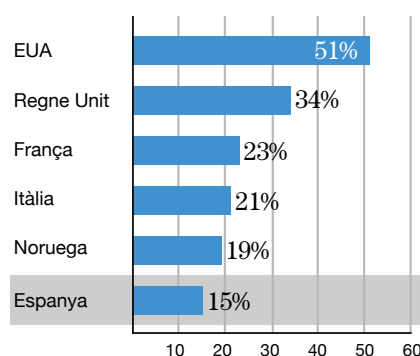

Font: GEM, 2010

Ens considerem poc creatius.

CREATIVITAT

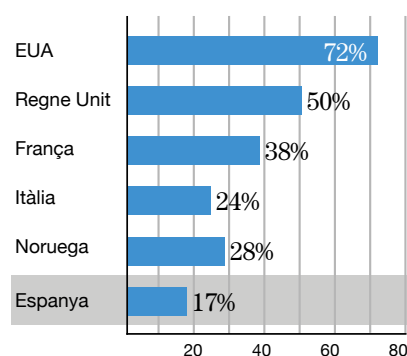
"Em considero una persona creativa, que té idees noves"
% totalment d'acord

Font: Eurobarometer, 2010

CONTROL INTERN

"La meua vida està determinada per les meves accions, no per les accions d'altres persones o la sort"
% totalment d'acord

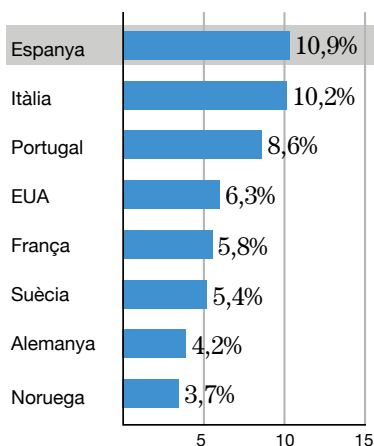
Font: Eurobarometer, 2010

8 de cada 10 espanyols pensen que la seva vida està determinada pels altres o per la sort.

JOVES QUE NI ESTUDIEN NI TREBALLEN

15 A 19 ANYS

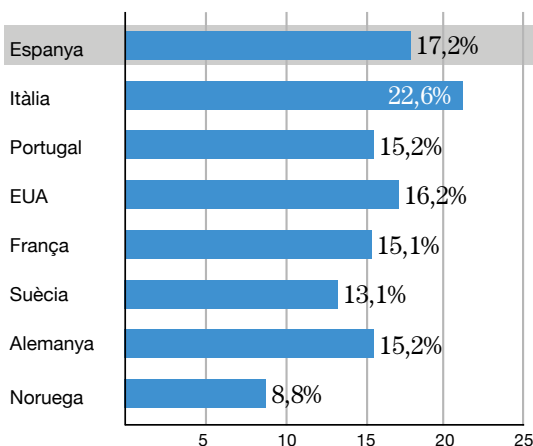
% mateixa edat

Font: OCDE, 2010

20 A 24 ANYS

% mateixa edat

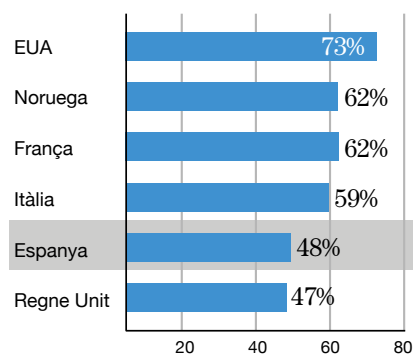
Font: OCDE, 2010

LA IMATGE DE L'EMPRENEDOR

A LA SOCIETAT

IMATGE EMPRENEDOR

% imatge favorable

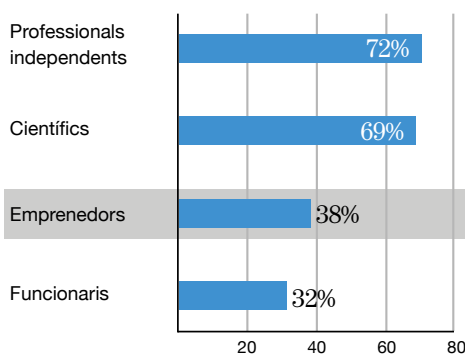

Font: Eurobarometer, 2010

VALORACIÓ SOCIAL DEL JOVES

"Com creus que la societat valora?:"

% favorable, 2009

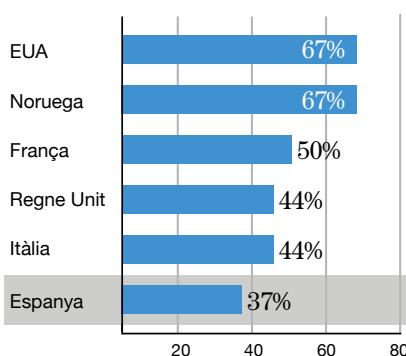
Font: enquesta ESADE a joves espanyols (març 2011)

I ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Els mitjans de comunicació de països com els Estats Units o Noruega li dediquen el doble de temps a la iniciativa emprenedora que els espanyols.

MITJANS DE COMUNICACIÓ

% 2009

Font: OCDE, 2010

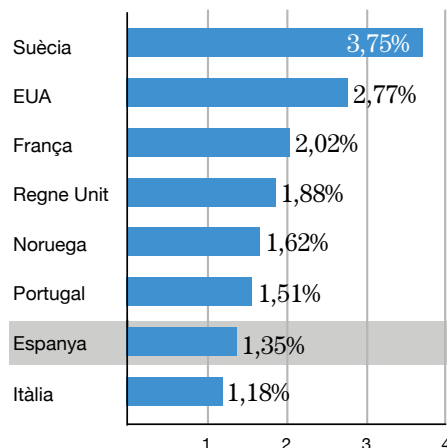
INNOVACIÓ I RECERCA

Espanya està a la cua en inversió en R+D i nombre d'investigadors: països com Suècia o els Estats Units inverteixen fins a 3 i 2 vegades més.

Els grans investigadors tenen tendència a emigrar als països on s'inverteix més i on se'ls considera millor.

INVERSIÓ EN R+D

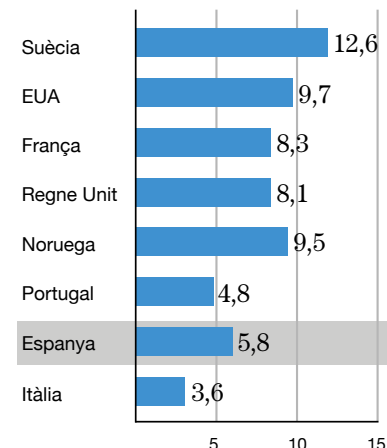
% sobre PIB, 2008

Font: OCDE, 2010

NOMBRE D'INVESTIGADORS

Per cada 1.000 ocupacions, 2006

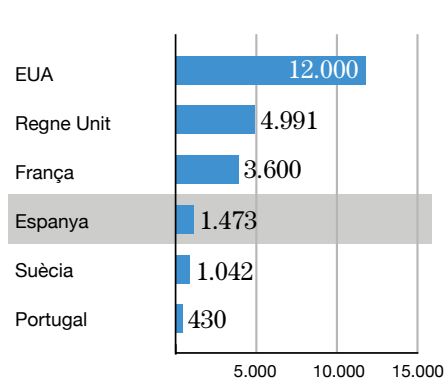
Font: OCDE, 2010

FINANÇAMENT DE 'START-UPS'

Les xarxes de *business angels* estan creixent a Espanya i l'activitat actual compara bé amb els nivells europeus.

'BUSINESS ANGELS'

Nombre d'inversors en xarxes

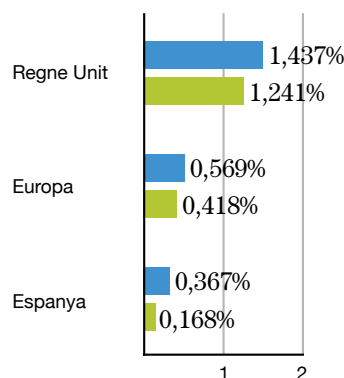
Font: EBAN, ABAN, 2009

Inversions	Diners/Empresa
N / A	300.000 \$
449	350.000 €
214	N / A
46	270.000 €
99	N / A
11	N / A

El capital risc encara té recorregut a Espanya fins a arribar a nivells europeus. En l'actualitat estem per sota de la meitat de la mitjana europea.

'VENTURE CAPITAL'

Venture capital total com % PIB

Font: EVCA, 2010

Companies finançades amb venture capital, 2008

1.174

2008

2006

7.500

287

ELS 3 FACTORS CLAU DE L'EMPRENEDORIA

De l'anàlisi en profunditat de la literatura identificada, així com de les dades, nacionals i internacionals, es conclou que hi ha tres factors clau que fan que la iniciativa emprendedora sigui superior en uns països: cultura emprendedora i valors, educació, i finançament.

CULTURA EMPRENEDORA

DEFINICIÓ DE CULTURA

Conjunt de comportaments estàndards, transmesos socialment, que s'expressen a través de valors, normes, actituds, hàbits, processos cognitius, interpretació de símbols, idees i reaccions (Hofstede, 1980).

EFFECTE DE LA CULTURA SOBRE LA INICIATIVA EMPRENEDORA

- La motivació per emprendre és més gran si l'activitat emprendedora és acceptada socialment i la funció emprendedora és valorada i admirada.
- Actituds com la por al fracàs i l'aversion al risc inhibeixen a potencials emprendadors a llançar-se a un projecte.

CARACTERÍSTIQUES DELS EMPRENEDORS

- **Necessitat d'assoliment:** aconseguir metes significatives i desafidores.
- **Independència:** ser el seu propi cap.
- **Locus de control intern:** els resultats dels esdeveniments estan determinats per les pròpies accions.
- **Propensió al risc:** els emprendadors prenen decisions sota la incertesa, però amb altes probabilitats de guanyar.
- **Autoconfiança:** creença en les pròpies habilitats.

COM S'ACONSEGUEIXEN LES CARACTERÍSTIQUES D'UN EMPRENEDOR?

Els elements de la personalitat s'adquireixen en el procés de socialització primària, a través dels pares i l'entorn familiar. En la socialització secundària són moderades i modificades per l'escola, els amics i els mitjans de comunicació. Finalment, els valors, actituds i comportaments són novament moderats per la cultura nacional.

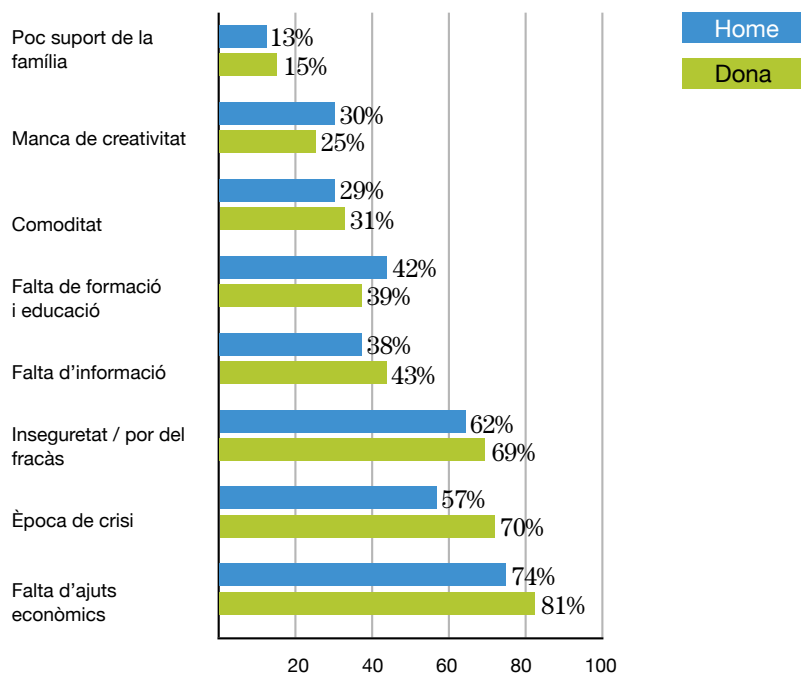
Una presència més gran d'aquests valors i característiques augmenta la iniciativa emprenedora. Per exemple, els alts nivells d'iniciativa emprenedora als Estats Units són associats amb valors com la llibertat, la independència, l'autosuficiència, l'individualisme, la necessitat d'assoliment i el materialisme.

CULTURA EMPRENEDORA EN ELS JOVES ESPANYOLS

Amb la col·laboració de la xarxa social Tuenti, ESADE ha realitzat una enquesta al març del 2011 a més de 7.000 joves. De la mostra, el 56% eren homes, el 44% dones amb la següent distribució per edats: 12 a 17 anys un 43%, 18 a 23 anys un 52%, i 24 a 31 anys un 5%.

OBSTACLES A LA INICIATIVA EMPRENEDORA

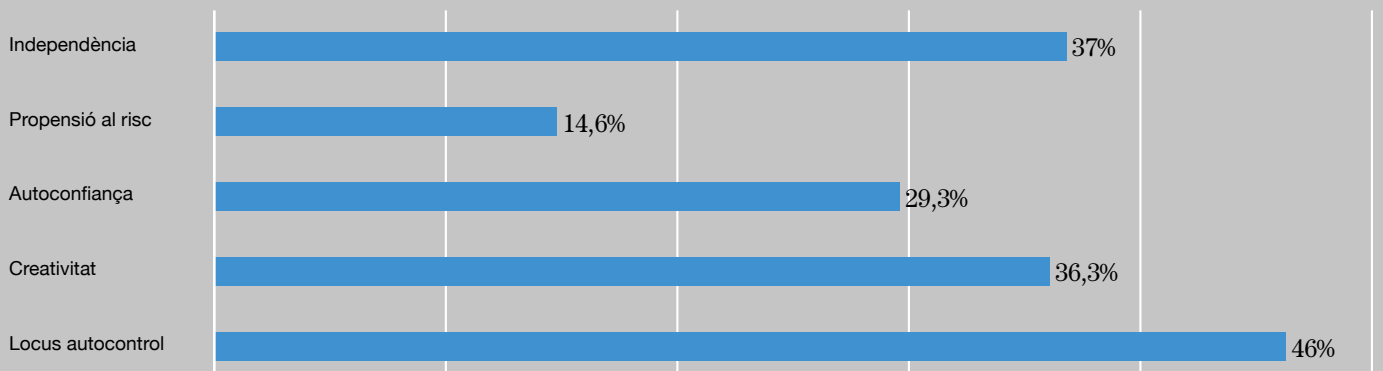
"Per què creus que els joves no s'animen a desenvolupar nous projectes emprenedors?"

Font: enquesta ESADE a joves espanyols (març 2011)

CARACTERÍSTIQUES EMPRENEDORES DELS JOVES ESPANYOLS

% totalment d'acord, 2011

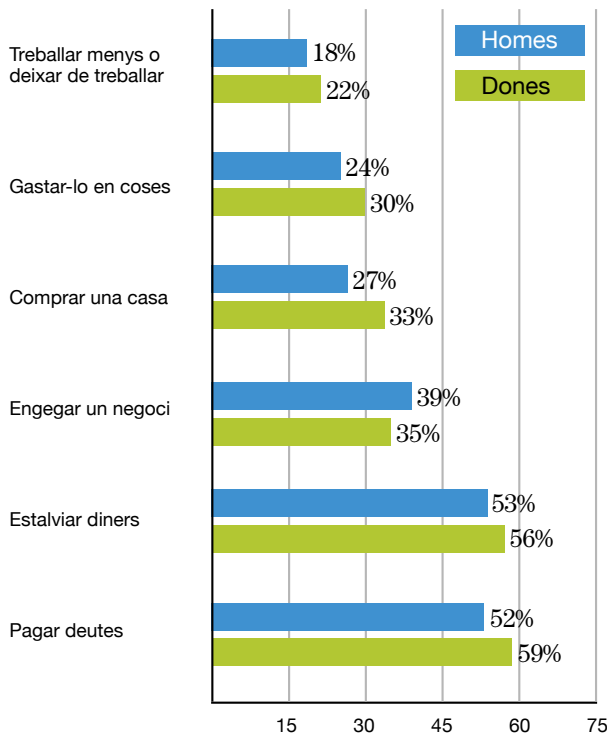

Resultats obtinguts entre 7.235 joves espanyols

**PREFERÈNCIES PER INVERTIR
ELS DINERS GUANYATS A LA LOTERIA^(*)**

% persones

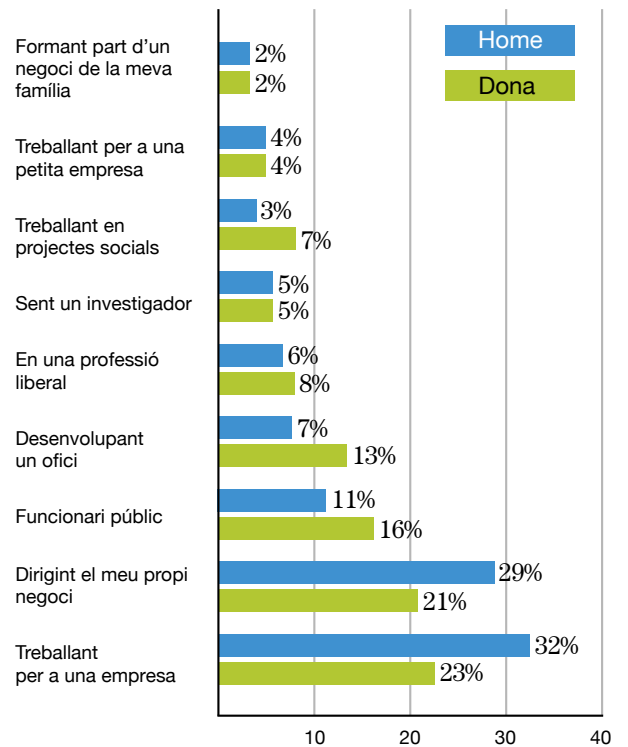

Fuente: encuesta ESADE a joves espanyols (març 2011)
(*) Es pot escollir més d'una opció

FUTUR LABORAL ENFRONT DE GÈNERE

"Com t'imagines el teu futur laboral?"

% persones

Font: encuesta ESADE a joves espanyols (març 2011)

PEL QUE FA A LA POR AL FRACÀS

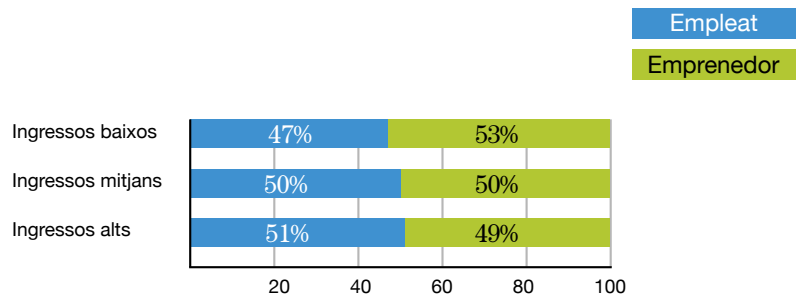
Només 3 de cada 10 joves no tenen por a ser rebutjats per les seves opinions.

Només 2,5 de cada 10 són optimistes sobre el futur.

TIPUS DE FEINA PREFERIDA PER ALS PARES ENFRONT D'INGRESSOS FAMILIARS

Font: encuesta ESADE a joves espanyols (març 2011)

L'OPINIÓ DELS EXPERTS

Tots els experts enquestats coincideixen que no es dona suport a la iniciativa emprendedora a Espanya.

Sembla que aquesta situació està millorant, però està lluny de ser òptima.

...L'empresa sempre ha tingut mala imatge, tant que hem de parlar d'emprenedors en lloc d'empresaris, la qual cosa és una ximpleria.

...És cert que a Espanya es creu que "algú" (segurament l'Estat, l'Administració, els serveis comunitaris) ha de solucionar o donar resposta a determinats problemes o situacions. Aquesta creença redueix o elimina la iniciativa emprendedora de respondre davant aquestes determinades situacions.

FOMENT DE LA CULTURA

ESFORÇOS EUROPEUS

- Carta Europea de la Petita Empresa (2000): fomentar l'esperit emprenedor i millorar el seu entorn.
- Llibre verd sobre l'esperit emprenedor, Comissió Europea (2002): millorar la imatge dels empresaris i sensibilitzar en el valor de la seva carrera.
- Programa europeu a favor de l'esperit emprenedor (2004): pla d'acció estratègica. Incrementar la mentalitat emprenedora i reduir l'estigma del fracàs.
- Programa marc per a la innovació i la competitivitat (2006).
- The European Entrepreneurial Region (2009): premi a les tres regions amb la millor visió política per millorar la iniciativa emprenedora.

PRINCIPALS CONCLUSIONS

- ▶ La cultura emprenedora és escassa. No sempre s'ha comptat amb els models adequats del que significa l'activitat emprenedora.
- ▶ Hi ha tota una generació educada sota la idea que la creació d'empreses és una forma ràpida i fàcil de guanyar diners.
- ▶ La família no ajuda a desenvolupar la inclinació emprenedora. S'insta als fills a buscar una feina fixa, preferiblement com a funcionaris, i no a convertir-se en emprenedor.
- ▶ La visió social de l'emprenedor ha millorat de forma notable. Però seria necessari augmentar la sensibilització social del valor de la figura de l'empresari.
- ▶ Hi ha un rebuig social al fracàs empresarial que estigmatitza l'emprenedor que ha sofert un fracàs i no anima a aprendre'n i tornar a endegar nous projectes.
- ▶ Ser emprenedor és, en certa mesura, irracional perquè s'assumeixen riscos i costos molt superiors als que suporten els individus que treballen com a assalariats. Per tant, s'hauria de premiar més la iniciativa emprenedora.

FORMACIÓ EN EMPRENEDORIA

EDUCACIÓ PER A LA INICIATIVA EMPRENEDORA

DESCRIPCIÓ

El mite que proposava que els emprenedors neixen, no es fan, ha evolucionat a un consens general que indica que la iniciativa empenedora és una disciplina i, com qualsevol altra disciplina, pot aprendre's (Drucker, 1985, Timmons, 2003).

Cal distingir entre:

- Educació en iniciativa empenedora.
- Educació en empreses.
- Educació per posar en marxa i gestionar petites empreses.

Aquest estudi se centra en el primer punt, la iniciativa empenedora en el seu sentit ampli, que desenvolupa les habilitats, competències i comportaments necessaris per emprendre.

CONTINGUT I ENFOCAMENT

L'educació i la formació tenen un gran impacte sobre les actituds empenedores.

Les persones que creuen que tenen les habilitats i coneixements necessaris per emprendre tenen més probabilitats de fer-ho.

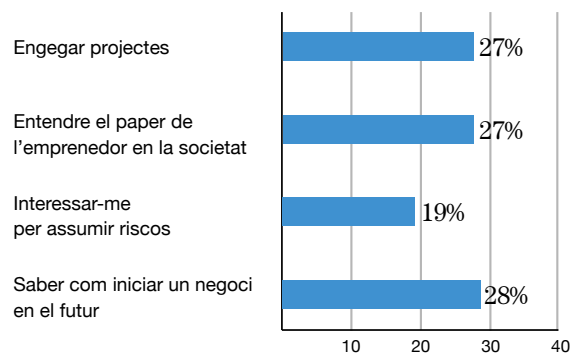
“Com hauria de ser un programa en iniciativa empenedora?”

- Autonomia en procés d'aprenentatge: negociació d'objectius, procés i mesura de compliment.
- Resolució de problemes en situacions del món real: treball en equip, desenvolupament del pensament intuïtiu i el racional, entendre el caràcter multidimensional dels problemes.
- Presa de decisions amb informació incompleta i incerta: estimular la capacitat de fer front a la incertesa.
- Proveir models de referència: involucrats en processos d'aprenentatge, inspiren, motiven i demostren que és possible.

Font: Gorman et al. (1997); Kirby (2004), Neck i Greene (2011)

PERCEPCIÓ DELS JOVES SOBRE LA FORMACIÓ EN EMPRENEDORIA

“Amb l'educació que he rebut he après a”:
% totalment d'acord

Font: enquesta ESADE a joves espanyols (març 2011)

EDUCACIÓ PER A LA INICIATIVA EMPRENEDORA A ESPANYA

L'OPINIÓ DELS EXPERTS

S'hauria de potenciar més l'educació per a la iniciativa empenedora.

És necessari introduir els professors en la iniciativa empenedora.

Hi ha iniciatives a petita escala excel·lents, cal difondre-les i implantar-les a nivell nacional.

El nostre sistema educatiu es troba allunyat de les iniciatives empenedores.

S'ha donat un fenomen molt particular: en segons quins àmbits, la iniciativa privada s'ha vist amb cert recel, fins al punt que s'ha valorat més el sector públic que la iniciativa privada.

L'any 2006 hi havia 52 programes de creació d'empreses i iniciatives extracurriculars distribuïts entre 37 universitats i 49 accions de formació reglada de 23 universitats espanyoles. Pel que fa a les accions de formació reglada, acostumen a impartir-se a tercer i quart any, són de caràcter opcional i principalment s'ensenyen en els estudis de Ciències Econòmiques i Empresarials, encara que els darrers anys ha augmentat la seva presència en àrees com la tecnologia, les ciències socials o les ciències de la salut. ■■■■■

Font: DGPYME, 2006

ESFORÇOS EUROPEUS I APLICACIÓ A ESPANYA

L'any 2006 el Parlament i el Consell Europeu aproven la recomanació sobre les competències clau en l'aprenentatge. Es recomanen 8 competències bàsiques:

8 COMPETÈNCIES UNIÓ EUROPEA

1. Comunicació en llengua materna
2. Comunicació en llengües estrangeres
3. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia
4. Competència digital
5. Aprendre a aprendre
6. Competències socials i cíviques
7. Sentit de la iniciativa i esperit d'emprenedor
8. Consciència i expressió culturals

8 COMPETÈNCIES ESPANYA

1. Competència en comunicació lingüística
2. Competència matemàtica
3. Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic
4. Tractament de la informació i competència digital
5. Competència social i ciutadana
6. Competència cultural i artística
7. Competència per aprendre a aprendre
8. Autonomia i iniciativa personal

OPINIÓ DELS EXPERTS

La formació en emprenedoria

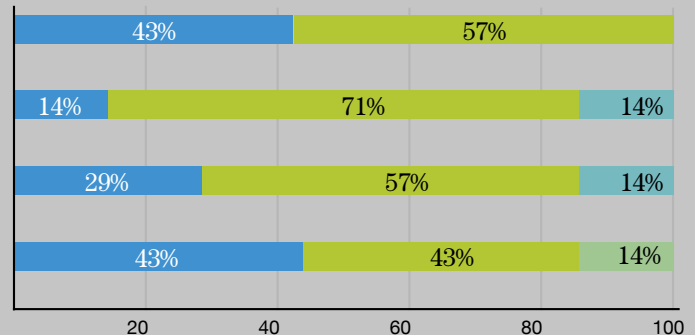
L'educació primària i secundària fomenta actituds emprenedores.

Les universitats proporcionen una formació adequada per a la iniciativa emprenedora.

L'educació desenvolupa i impulsa competències emprenedores com la creativitat, la presa de riscos i la independència, entre d'altres.

L'entorn familiar dels joves incentiva el pensament crític i l'autoestima, dos elements importants per iniciar qualsevol projecte emprenedor.

Font: elaboració pròpia

Totalment en desacord

D'acord

En desacord

Totalment d'acord

PRINCIPALS CONCLUSIONS

- ▶ La iniciativa emprenedora és una disciplina i pot aprendre's.
- ▶ El procés d'aprenentatge de la iniciativa emprenedora és tan important com el seu contingut. És necessari que en el mateix procés d'aprenentatge s'empregui i es desenvolupin competències com l'autonomia, la confiança en un mateix, la presa de decisions en entorns de risc i el coneixement de casos d'èxit que inspirin.
- ▶ Els joves espanyols no senten que se'ls ha educat per emprendre.
- ▶ Els experts coincideixen que és necessari potenciar més i a escala més gran la iniciativa emprenedora.
- ▶ Les 8 competències recomanades per la Unió Europea s'apliquen a Espanya, excepte pel que fa al "sentit de la iniciativa i esperit d'empresa".
- ▶ A Espanya hi ha iniciatives en marxa que funcionen que caldria escalar a nivell nacional.
- ▶ És necessari que els professors aprenguin a emprendre i tinguin les eines i materials adequats, així com accés a emprenedors locals per poder ensenyar a emprendre els seus alumnes.
- ▶ El model educatiu que sembla funcionar és el que combina el professor amb interaccions amb emprenedors locals. La clau és combinar la pedagogia i el contingut.

FINANÇAMENT DE L'ACTIVITAT EMPRENEDORA

DESCRIPCIÓ

- El capital és essencial per engegar un projecte i les limitacions financeres tendeixen a excloure aquells que no disposen de prou fons.
- La falta de finançament podria ser una raó perquè els potencials emprenedors abandonin el projecte de crear una empresa.
- Un gran percentatge de fons per a petits projectes es pot obtenir a través d'estalvis de l'emprenedor, préstecs de familiars i amics i altres socis en el projecte.

FONTS DE FINANÇAMENT PER A L'ENEGADA DE PROJECTES

Fonts de finançament per a emprenedors:

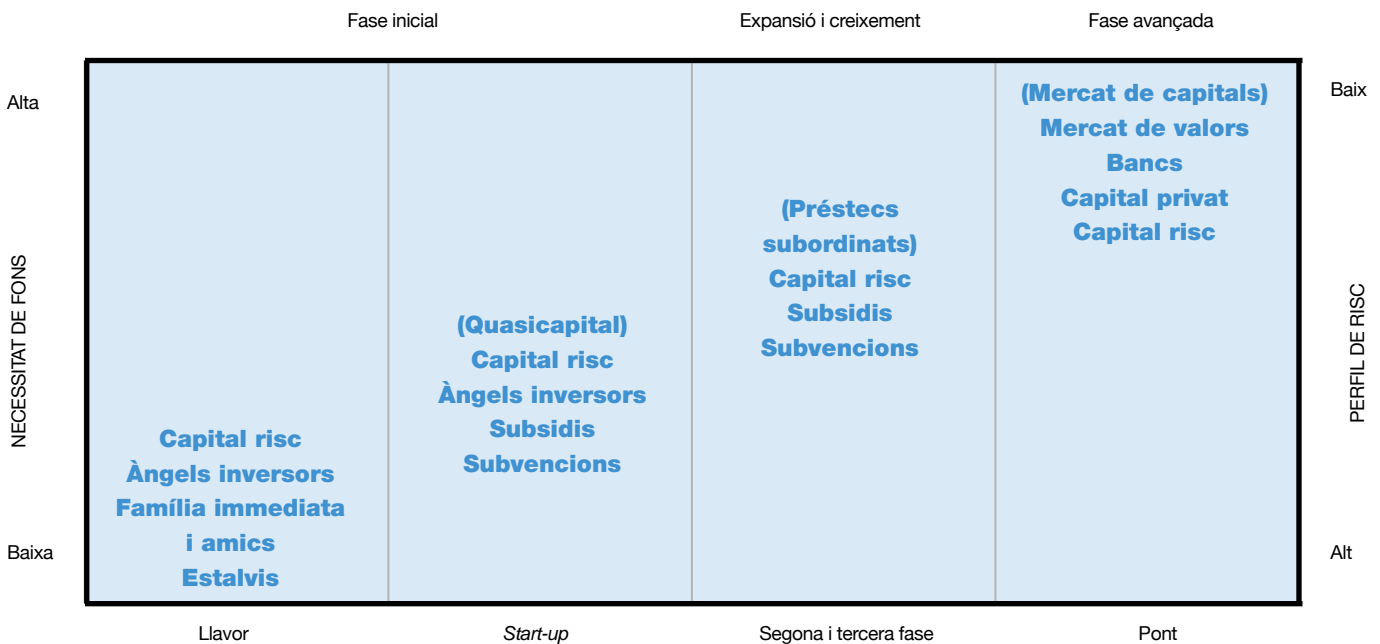
- Estalvis de l'emprenedor
- Familiars i amics (*friends & family*)
- *Business angels* (inversors privats)
- Capital llavor
- Beques
- Ajudes públiques, préstecs tous i subvencionis
- Capital risc
- Microcrèdits
- Bancs
- Mercats de capital

Font: Evans i Jovanovic, 1989; Blanchflower i Oswald, 1998; Gelderen et al., 2005

FOMENT DEL FINANÇAMENT. ESFORÇOS EUROPEUS I NACIONALS

1. Oportunitats temàtiques de finançament: la UE cofinança projectes sostenibles, transnacionals i de valor afegit en innovació i recerca, educació i formació, i cultura i mitjans de comunicació.
2. Fons estructurals: fons FEDER i FSE.
3. Instruments financers: la UE fomenta la capacitat de préstec dels intermediaris financers a les pimes (recursos JEREMIE, JASMINE).
4. Ajuda a la internacionalització de la pime: ajudes espanyoles a través de DGPYME, ENISA i l'ICO.

TIPUS DE FINANÇAMENT SEGONS LA FASE DE DESENVOLUPAMENT DE L'EMPRESA

Font: EVCA, 2008

OPINIÓ DELS EXPERTS

És la falta de finançament un dels problemes clau per desenvolupar una iniciativa emprendedora? Les respostes estan dividides en dos grups:

- Sí, però no és el principal ni l'únic
- No

És un problema per a un projecte d'envergadura mitjana, que no necessita ni un pressupost molt elevat ni un molt baix.

Els bons equips d'emprenedors sempre trobaran capital.

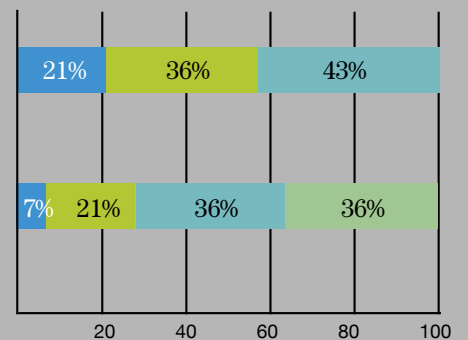
En les etapes inicials d'un projecte empresarial cal un finançament que de vegades és difícil d'aconseguir per la necessitat d'aval i garanties.

OPINIÓ DELS EXPERTS

El finançament de l'activitat emprendedora a Espanya

Hi ha fonts de finançament per a les noves iniciatives emprendedores.

La falta de finançament és un obstacle important perquè les persones emprendedores posin en marxa les seves idees.

Totalment en desacord

D'acord

En desacord

Totalment d'acord

PRINCIPALS CONCLUSIONS

- ▶ El finançament de noves empreses és un dels problemes als quals s'enfronten els emprenedors.
- ▶ El capital de risc a les primeres fases –venture capital– és relativament escàs a Espanya si tenim en compte el volum de l'economia del país.
- ▶ Les xarxes d'inversors privats –business angels– estan força desenvolupades i surten ben parades en la comparació amb altres països de l'entorn.

LLIBRE BLANC

CONCLUSIONS

LA INICIATIVA EMPRENEDORA A ESPANYA

- El percentatge de nous emprenedors a Espanya és baix, i es mou entre un 5% i un 7% en funció dels anys. La meitat dels nous emprenedors són joves.
- La grandària de les empreses a Espanya és molt reduïda: un 52% no tenen cap empleat. Només un 5% donen feina a 10 o més persones.
- La taxa de creació d'empreses des de l'any 2000 superava la d'empreses que tanquen. No obstant això, el 2009, va haver-hi un canvi en aquesta tendència, amb una destrucció neta del nombre d'empreses.

COMPARATIVA INTERNACIONAL

- Les actituds dels espanyols no són favorables a l'emprenedoria: l'assumpció de riscos, la por al fracàs, la creativitat, el control intern i la percepció d'oportunitats.
- La imatge de l'emprenedor a Espanya es troba per sota de Noruega, França o Itàlia. I els mitjans de comunicació són els que dediquen menys atenció a l'emprenedor.
- Les xarxes de *business angels* estan aconseguint bons nivells a Espanya. El *venture capital* encara té espai per créixer i arribar a nivells europeus.

FACTORS CLAU PER A L'EMPRENEDORIA

Les conclusions de l'estudi tenen una perspectiva de "llums llargs" i intenten anar una mica més lluny de les necessàries mesures legislatives, de simplificacions dels tràmits administratius o de la millora del seu tractament fiscal, per centrar-se en factors estructurals.

Des d'aquest punt de vista, es consideren clau per a la promoció de la iniciativa emprenedora a Espanya el foment de la cultura emprenedora, la formació en emprenedoria i l'accés a finançament de les noves iniciatives.

EQUIP DE TREBALL

I AGRAÏMENTS

CULTURA EMPRENEDORA

- Els joves espanyols reuneixen molts valors necessaris per a l'emprenedoria, encara que identifiquen tant obstacles de caràcter extern (conjuntura econòmica, accés al finançament, valoració social) com intern (por al fracàs, actitud cap al risc, poca creativitat).
- Els mitjans de comunicació tenen un paper molt important per millorar la percepció social dels emprenedors en els diferents àmbits i donar a conèixer i valorar adequadament els exemples de les persones emprenedores i els seus nous projectes.

FORMACIÓ EN EMPRENEDORIA

- Els joves espanyols no senten que se'ls ha educat per emprendre i els experts coincideixen que és necessari potenciar més, i a més gran escala, la formació en iniciativa emprenedora.
- Es requereix la formació del professorat i el disseny de materials i eines adequades perquè s'incorporin nous mòduls d'iniciativa emprenedora a l'escola i la generalització dels cursos de creació de noves empreses a la universitat.

FINANÇAMENT DE L'EMPRENEDORIA

- Els joves espanyols i els experts coincideixen a assenyalar que el finançament és un dels problemes més seriosos per a la iniciativa emprenedora a Espanya, malgrat que estan sorgint bones pràctiques en l'àmbit dels *business angels* i el seu marc fiscal.
- El capital de risc en primeres fases (*venture capital*) encara té recorregut i invertirà quan hi hagi més projectes atractius i més facilitat en les desinversions, potser mitjançant el desenvolupament de mercats alternatius.

Donem les gràcies als experts que han participat a l'estudi i a la xarxa social Tuenti pel seu ajut en la distribució i recollida de dades de l'enquesta a joves, així com al personal del servei de Documentació i Biblioteca d'ESADE.

Luisa Alemany, directora. Marcel Planellas, David Urbano, Claudia Álvarez - Institut d'Iniciativa Emprenedora d'ESADE - www.esade.edu/entrepreneurship

Edita:
Fundació Príncep de Girona - www.fpdgi.org
Amb la col·laboració d'ESADE Business School

Coordinació i disseny:
BPMO Edigrup - www.bpmoedigrup.com

Imprimeix: Enlaze3 Pint Management

Dipòsit legal: M-38092-2011

PATRONAT DE LA FPDGI

www.fpdgi.org

Sr. Juan Abelló Gallo

TÍTOL PERSONAL

Sr. Salvador Alemany Mas

ABERTIS INFRAESTRUCTURAS, SA

Sr. César Alierta Izuel

TELFÓNICA, SA

Sr. Isidoro Álvarez Álvarez

FUNDACIÓN RAMÓN ARECES

Sr. Isak Andic Ermay

PUNTO FA, SL

Sr. Plácido Arango Arias

TÍTOL PERSONAL

Sr. Antonio Asensio Mosbah

GRUPO ZETA, SA

Sr. Simón Pedro Barceló Vadell

TÍTOL PERSONAL

Sr. Josep Maria Berga Ferrés

ALZAMORA PACKAGING, SA

Sr. José Felipe Bertrán de Caralt

FUNDACIÓ BERTRÁN

Sr. Ramon Boixadós Malé

FUNDACIÓ GALA-SALVADOR DALÍ

Sr. Javier Botín O'Shea

FUNDACIÓ MARCELINO BOTÍN-SANZ
DE SAUTUOLA Y LÓPEZ

Sr. Enric Brancós Núñez

NOTARI, TÍTOL PERSONAL

Sr. Antoni Brufau Niubó

FUNDACIÓ REPSOL

Sr. Arcadi Calzada Salavedra

TÍTOL PERSONAL

Sr. Jaime Carvajal Hoyos

TÍTOL PERSONAL

Sr. Francisco Castañer Basco

NESTLÉ, SA

Sr. Alfonso Cortina de Alcocer

TÍTOL PERSONAL

Sr. Francisco Daurella Franco

COBEGA S.A.

Sr. José Manuel Entrecanales Domecq

ACCIONA SA

Sr. Sebastián Escarrer Jaume

SOL MELIÀ, SA

Sr. Domènec Espadale Vergés

CAMBRA DE COMERÇ, INDÚSTRIA I NAVEGACIÓ
DE GIRONA

Sr. Antoni Esteve Cruella

ESTEVE

Sr. Isidre Fainé Casas

CAIXA D'ESTALVIS I PENSIONS DE BARCELONA

Sr. Tomás Feliu Bassols

HIJOS DE JOSÉ BASSOLS, SA

Sr. Josep Ferrer Sala

FUNDACIÓ PRIVADA FERRER SALA FREIXENET

Sr. Ignacio Ferrero Jordi

NUTREXPA, SL

Sr. Amado Franco Lahoz

CAJA DE AHORROS Y MONTE DE PIEDAD
DE ZARAGOZA, ARAGÓN Y RIOJA (IBERCAJA)

Sr. Salvador Gabarró Serra

GAS NATURAL SDG, SA

Sr. Antonio Garcia Ferrer

FUNDACIÓ ACS

Sr. Carlos Godó Valls

GRUPO GODÓ DE COMUNICACIÓN, SA

Sr. Francisco González Rodríguez

BANCO DE BILBAO VIZCAYA
ARGENTARIA, SA (BBVA)

**Sra. Victoria Carolina Ibarra Güell
(Baronesa de Güell)**

TÍTOL PERSONAL

Sr. Josep Lagares Gamero

METALQUIMIA, SA

Sr. José Manuel Lara Bosch

PLANETA CORPORACIÓN, SRL

Sra. Petra Mateos-Aparicio Morales

HISPASAT, SA

Sr. Ángel Simón Grimaldos

FUNDACIÓ AGBAR

Sr. Jordi Miarnau Montserrat

COMSA-EMTE, SL

Sr. Ramon Miquel Ballart

MIQUEL ALIMENTACIÓ GRUP, SAU

Sr. Javier Monzón de Cáceres

INDRA

Sra. María del Mar Nogareda Estivill

LABORATORIOS HIPRA, SA

Sr. José Oliu Creus

BANCO DE SABADELL, SA

Sr. Tomás Osborne Gamero-Cívico

GRUPO OSBORNE, SA

Sr. Pere Padrosa Pierre

TRANSPORTS PADROSA, SA

Sr. Borja Prado Eulate

ENDESA

Sr. Marian Puig Guasch

FUNDACIÓ PRIVADA PUIG

Sr. Joan-Baptista Renart Montalat

VICHY CATALÁN, SA

Sr. Javier-Emilio Robles González

DANONE, SA

Sr. Leopoldo Rodés Castañé

TÍTOL PERSONAL

Sr. Gonzalo Rodés Vilà

INVERSIONES Y SERVICIOS PUBLICITARIOS

Sr. Manel Rosell Martí

CATALUNYA CAIXA

Sr. Josep Rubau Bosch

RUBAU-TARRÉS, SA

Sr. Jordi Rubau Comalada

CONSTRUCCIONS RUBAU, SA

Sr. Sebastià Salvadó Plandiura

RACC (REIAL AUTOMÒBIL CLUB
DE CATALUNYA), SL

Sr. Manuel Marín González

FUNDACIÓ BERDROLA

Sr. José Maria Serra Farré

FUNDACIÓ JESÚS SERRA

Sr. Alfonso Soláns Soláns

PIKOLIN, SA

Sr. José Buenaventura Terceiro Lomba

FUNDACIÓ FOCUS-ABENGOA

Sr. Miguel A. Torres Riera

MIGUEL TORRES, SA

Sr. Juan Miguel Villar Mir

OBRASCÓN HUARTE LAÍN, SA (OHL)

FP